

Список літератури:

1. Стратегія економічного і соціального розвитку Сумської області на період до 2015 року [Електронний ресурс] / Сумська обласна державна адміністрація. – Режим доступу : http://www.state-gov.sumy.ua/docs/komitet_ekonom_pitan/strateg_ns2015.html.
2. Стратегія підвищення конкурентоспроможності Донбасу «Донбас – 2025: стратегія майбутнього» [Електронний ресурс] / Донецька обласна державна адміністрація. – Режим доступу : http://www.feg.org.ua/docs/Donetsk_Monitor_Doc_Final_RUS.pdf.
3. Стратегія розвитку Черкаської області до 2015 року [Електронний ресурс] / Черкаська обласна державна адміністрація. – Режим доступу : <http://www.oda.ck.ua/?lng=ukr&article=1231>.
4. Стратегія сталого розвитку Харківської області до 2015 року [Електронний ресурс] / Харківська обласна державна адміністрація. – Режим доступу : <http://kharkivoda.gov.ua/uk/article/static/id/243>.

ГЕНЕРАЛІЗАЦІЯ МОДЕЛЕЙ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КОРПОРАЦІЯМИ УКРАЇНИ

*Ланговой В.О., к.е.н., доцент кафедри економіки та управління,
Донбаський державний технічний університет, м. Алчевськ, Україна*

Важливість систематизації моделей поведінки промислових корпорацій в ході реалізації принципів сталого розвитку зумовлена зростаючим впливом бізнесу на якість життя населення і стан громадянського суспільства.

Соціальна ринкова економіка передбачає функціонування економічного ладу, орієнтованого на досягнення фундаментального балансу інтересів економічної, соціальної і суспільної ефективності, високого рівня і якості життя. Двадцятирічний період економічної трансформації в Україні свідчить, що концептуальні засади сталого розвитку економіки поки не покладено в основу економічних реформ в найближчому майбутньому.

Вкладення бізнесу в сталий розвиток не стимулюються державою, тому ріст і масштаби інвестицій бізнесу істотно не збільшуються. Ситуація ускладнюється збереженням недовіри до бізнесу з боку суспільства та іноземних контактних аудиторій, які не бачать реального внеску національних підприємств в сталий розвиток і не мають відкритої інформації про стан справ в даній сфері діяльності. На цей час в Україні реальну активність в області сталого розвитку виявляє невелика кількість підприємств, які усвідомлюють значущість цієї роботи для свого стратегічного розвитку, підвищення іміджу в суспільстві і успішної взаємодії з західними партнерами. Це дозволяє стверджувати, що наша країна знаходиться на початку шляху формування соціальної ринкової економіки та її інституційних основ.

Таким чином, враховуючи вищезазначене, виникає потреба обґрунтувати найбільш перспективні моделі поведінки корпорацій в ході реалізації принципів сталого розвитку для впровадження їх в Україні.

Вивчення теоретичних опрацювань та аналітичних звітів, що торкаються проблем реалізації практик сталого розвитку в корпоративних структурах [1], дає змогу систематизувати наявні моделі поведінки у країнах світової економіки [2]. У світі існує кілька моделей поведінки корпорацій в ході реалізації принципів сталого розвитку, кожна з яких відображає суспільно-економічний уклад, який історично склався в тій або іншій країні, та устрій суспільства, що сформувався під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників [3].

Показовим прикладом реалізації практик сталого розвитку серед корпорацій є приклад США. Особливість американської моделі поведінки корпорацій в ході реалізації принципів сталого розвитку полягає у тому, що активність у цьому напрямку ініціюється самими компаніями і передбачає максимальну самостійність у визначенні свого суспільного внеску. У США в більшості корпорацій соціальна складова практик сталого розвитку поширюється не тільки на сферу охорони здоров'я та благодійність, вона також поширюється на сферу мистецтва і культури, а також науки, університетської освіти, чого не можна сказати про європейські країни, де високі податки стали причиною перенесення відповідальності за фінансування цих напрямків на державу [1]. Така система зарекомендувала себе як дієва, оскільки активізація вищезазначених заходів супроводжується зменшенням заощаджень населення та збільшенням споживчих витрат.

Так, споживчі витрати США в 2013 році дорівнювали 13697.6 млрд. дол. і займали 1 місце в світі. Частка споживчих витрат США у світі складала 25.2%. Споживчі витрати на душу населення в США в 2012 році дорівнювали 43141.1 доларів., займали 10 місце в світі, і були на такому ж рівні, як споживчі витрати на душу населення в Данії (43865.2 доларів), в Швеції (41498.5 доларів). Споживчі витрати на душу населення в США були більше, ніж споживчі витрати на душу населення в світі (7686.3 доларів) на 35454.8 доларів [4].

Споживчі витрати на душу населення в США були більше споживчих витрат на душу населення в Канаді (40416.2 доларів), на Багамах (18135.6 доларів), в Мексиці (7765.2 доларів), на Кубі (5469.6 доларів). Також доцільне порівняння споживчих витрат США в 2012 році і країн лідерів. Споживчі витрати США були більше споживчих витрат Японії (4850.7 млрд. дол.) в 2.8 рази, Китаю (4112.6 млрд. дол.) в 3.3 рази, Німеччини (2631.7 млрд. дол.) у 5.2 рази. Таким чином, аналіз ефективності реалізації моделей сталого розвитку не виявив очевидної переваги Американської чи Європейської моделі. Про це свідчить рейтинг споживчих витрат за 2013 рік, що представлений на рис. 1.

На противагу Американській моделі поведінки корпорацій в ході реалізації принципів сталого розвитку, Європейська модель передбачає встановлення державою більш жорстких юридичних норм, що зобов'язують компанії неухильно слідувати принципам реалізації сталого розвитку. Відповідні закони існують у Швеції,

Голландії, Франції та ін. Однак неурядові організації відіграють менш помітну роль, ніж у американській моделі. Тим не менш, поки що Європейська модель, незважаючи на критику, як і раніше має підтримку більшості громадян Євросоюзу. Слід додати, що крім розглянутих вище моделей поведінки промислових корпорацій в ході реалізації принципів сталого розвитку, існують альтернативні – китайська, японська, російська.

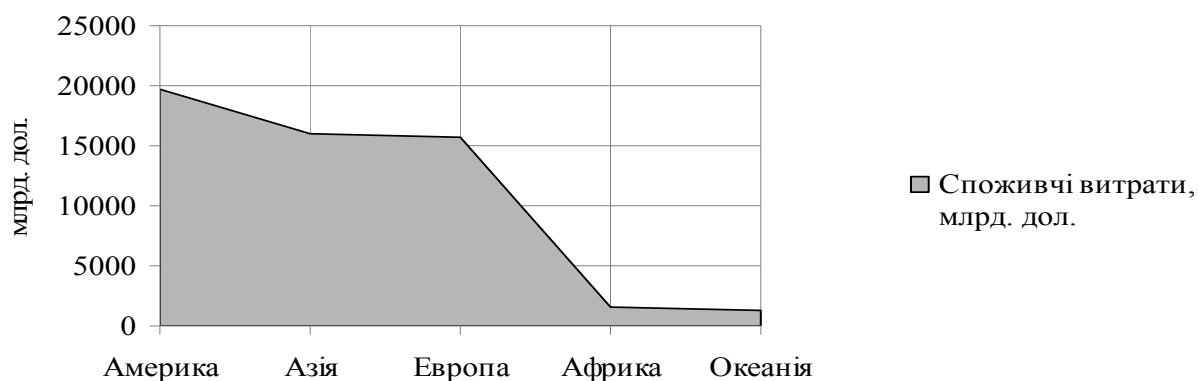

Рис. 1. Рейтинг споживчих витрат у світі за 2013 р.

Джерело: побудовано автором за матеріалами [5]

Слід підкреслити, що саме американська та європейська моделі, на відміну від існуючих, поширені юридично в міжнародних організаціях в сфері реалізації сталого розвитку. Справа в тому, що корпорації, які працюють на засадах інших моделей сталого розвитку, в ході експансії повинні працювати згідно з правилами приймаючих територій. А якщо брати до уваги інституційну структуру новітньої світогосподарської системи, то правила поведінки в сфері сталого розвитку формує система Організації об'єднаних націй (ООН). В рамках такої системи корпорації, що співпрацюють із територіями, де склались правила реалізації сталого розвитку за шаблонами ООН, мають будувати свій бізнес саме за підходами американської та європейської моделей. Однак, це не означає, що вищезазначені моделі мають високий ступінь задоволеності всіма елементами системи реалізації сталого розвитку [1].

Що стосується українських реалій щодо моделей поведінки промислових корпорацій в ході реалізації принципів сталого розвитку, то незважаючи на кілька десятиріч практичного використання, визначення акцентів в національних масштабах залишається предметом дискусій. Оскільки провідне місце у просуванні ідей сталого розвитку належить міжнародним організаціям, саме запропоновані ними підходи в Україні набули найбільшого поширення.

Тим не менш, реалізація принципів сталого розвитку на сьогодні в Україні гальмується інституційними перешкодами, які не дають змоги налагодити адекватний діалог зацікавлених сторін та встановити між ними збалансовані і взаємовигідні відносини. Серед проблем, які стримують формування інституційної системи реалізації принципів сталого розвитку, основними, на наш погляд, є наступні:

- відсутність чіткого розуміння концепції сталого розвитку;

- недосконалість законодавчої й нормативно-правової бази, що регулює можливості участі бізнесу в програмах соціального, екологічного чи економічного характеру;

- нерозвиненість механізмів фінансово-кредитної, податкової й організаційної підтримки розвитку сталого розвитку бізнесу з боку державних та регіональних органів влади;

- розгалужені соціальні зв'язки між основними групами зацікавлених сторін (стейкхолдерів) [5].

Результати соціологічного опитування, проведеного Центром соціальних експертиз Інституту соціології НАН України та благодійним фондом «Інтелектуальна перспектива», свідчать про те, що більш як третина комерційних організацій не приймає безпосередньої участі у підтримці соціального розвитку регіонів. Цікавим фактом останніх років є те, що населення очікує на благодійну допомогу, передусім, від комерційних структур, а вже потім від держави та її органів соціальної опіки. Це свідчить про деяку переорієнтацію настроїв населення та їх відмову від патерналістських очікувань стосовно держави.

Таким чином, систематизація моделей поведінки корпорацій в ході реалізації принципів сталого розвитку свідчить про те, що на теперішній час превалюючими є Американська та Європейська моделі, які на відміну від існуючих поширені юридично в міжнародних організаціях. Тому корпорації, що працюють на засадах інших моделей сталого розвитку, в ході експансії повинні працювати згідно з правилами приймаючих територій. Якщо ж брати до уваги інституційну структуру новітньої світогосподарської системи, то правила поведінки в сфері сталого розвитку формує система ООН. Тому пріоритетом для розбудови концепції сталого розвитку на національному рівні повинна стати орієнтація на міжнародні стандарти та правила, які дають змогу на якісно новому рівні задовольняти потреби корпорацій та суспільства.

Список літератури:

1. Всесвітній економічний форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2012-2013/>.

2. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. академіка НАН України, д.т.н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б.Є. Патона. – К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. – 72 с.

3. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навчальний посібник / О.К. Добикіна, В.С. Рижиков, С.В. Касьянюк, М.Є. Кокотько, Т.Д. Костенко, А.А. Герасимов. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 208 с.

4. Соціально відповідальний бізнес. Аналітичний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сторінки : <http://svb.org.ua/about>.

5. Спільнота сталого розвитку в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://svb.org.ua/news/amku-oshtrafuvav-farmak-za-omanu-spozhivachiv>.